

Bettina Post, formand Dansk Socialrådgiverforening:

Velkomst ved konference om indsatsen overfor socialt udsatte børn og familier den 30. januar 2009

Jeg har glædet mig rigtig meget til at byde jer velkommen til denne konference, hvor vi stiller spørgsmålet om, hvorvidt straf eller omsorg er vejen frem i arbejdet med de socialt udsatte familier. Ideen til konferencen er opstået i takt med, at den stadigt mere veldefinerede "bar-nets reform", og de deraf følgende lovforslag og debatter, har taget form. Jeg kan vist roligt konstatere, at jeg ikke er den eneste, der har ment, at det er en tiltrængt konference.

For det første har det nemlig været dejligt at konstatere, at de socialrådgivere, der arbejder med de udsatte børn og familier, meget gerne har villet gribe den mikrofon, som det har været mig magtpålgende at give netop dem. Det vil jeg gerne sige jer en stor tak for! Og for det andet har vi måttet sige nej til mere end dobbelt så mange interesserede deltagere, end vi har kunnet sige ja til. Så næste gang tror jeg vi lejer Herning messecenter, så alle kan komme med...

Jeg er ret sikker på, at en af grundene til den store tilslutning til konferencen er, at det netop er socialrådgiverne, der får ordet. Vi er den faggruppe der dominerer på området, navnlig når det drejer sig om myndighedsdelen, altså de vigtige afgørelser i disse sager.

Den største interesse for vores arbejde ser vi ellers desværre, når ulykkelige sager om udsatte børn, der lever under urimelige forhold, tilsyneladende uden at nogen griber ind rammer mediefladen. Eller når store børn brænder biler af og stikker med kniv i natten.

I disse tilfælde bliver socialrådgiverne ofte brugt som skydeskive, når ansvaret skal placeres af de mange selvudnævnte eksperter som alle sammen ved bedre end os, hvad det var der skulle være gjort. Sågar så vi med Mou-sagen et hidtil uset ekspertpanel af naboer, som både fik lov til at fortælle kommunen hvad vi skulle have gjort OG udtale sig om strafudmålingen for de to forældre, som de selvfølgelig fandt alt for mild.

Men vi ved, at virkeligheden er langt mere nuanceret og kompliceret end det billede, som medierne fremstiller. Vi ved, at det arbejde vi har at gøre med her, i høj grad handler om mennesker og om relationer, om samarbejde og om kommunikation og om individuelle behov og mu-

ligheder. Vi ved også, at alt dette kun kan udvikle sig, hvis vilkårene for det er til stede. Og det kan vi helt generelt konstatere, at de ikke er.

Dansk Socialrådgiverforening har i løbet af det seneste år lavet hele tre undersøgelser af vilkårene for socialrådgivernes arbejde, som peger på et klart forbedringspotentiale – som det hedder;

I marts 2008 kunne vi dokumentere, at socialrådgivernes tid er fordelt sådan, at vi bruger 14 pct. af tiden på at være i dialog med de børn og familier der har brug for vores indsats, 20 pct. af tiden går med møder og hele 43 pct. af tiden går med rent skrivebordsarbejde. Det handler bl.a. om bureaukratiet, og vi venter stadig på at mærke en eneste lettelse i det, selv om det er mere end 1½ år siden daværende socialminister Eva Kjer Hansen lovede at afskaffe alle overflødige regler på området.

I september 2008 kunne vi så fortælle, at de økonomiske vilkår for at udføre det fagligt set bedste arbejde i disse sager, også er en barriere. Således fortalte 44 pct. af socialrådgiverne os, at de oplever, at fokus på økonomien forringer deres muligheder for at varetage barnets tarv, og næsten halvdelen af socialrådgiverne oplever, at de socialfaglige begrundelser i større eller mindre udstrækning tilsidesættes af økonomiske hensyn.

Så sent som i mandags blev jeg kontaktet af en socialrådgiver, som er leder af en børne- familieafdeling, som fortalte mig, at der i hans afdeling er stillet krav om at der skal spares 18 mio. i 2009 plus, at der skal rettes op på en overskridelse fra 2008 på 8 mio. Altså reelt en besparelse på 25 mio i 2009.

Han har fået besked på, at besparelsen skal ske ved, at der hjemtages anbragte børn, ved – som det hedder – at billiggøre anbringelser, og det dækker i realiteten over, at børn fra dyre døgninstitutioner skal flyttes til de billigere opholdssteder eller plejefamilier, ved at afskedige kontaktpersoner, og undlade at etablere flere, ved at undlade bevilling af efterværn, ved at opsigte eksterne plejehjemsforeninger og ved at sætte særligt fokus på billiggørelse af indsatsen overfor udsatte børn på 16 år eller derover.

Denne socialrådgivers forklaring på, at udgifterne er stigende, der hvor han er ansat, er, at der har været en eksplosion i henvendelser. Og at antallet af henvendelser der oprettes en sag på, ligeledes er eksploderet. Hvis jeg skal oversætte det til politisk tale, så kan man sige, at der er flere der anmelder når de mener at børn er i nød, og socialrådgiverne er blevet bedre til at oprette sager. Egentlig en god historie ikke? Men mit medlem her fortæller, at han med spareplanen også er blevet advaret om, at hvis han ikke når målet kan det få konsekvenser for hans ansættelse. Han har altså dybest set valget mellem at overholde loven eller risikere at blive fyret. Hvad skal han gøre?

I sidste uge var jeg på besøg i en anden kommune, hvor budskabet var, at der skulle spares 42 mio. på børneområdet. Overskriften på denne kommunes spareplan lød; "Mod en mindre indgribende og mere forebyggende indsats – tilpasning af tilbudsviften til støttekrævende børn og unge". Hvis ikke det var så tragisk, så ville det være til at dø af grin over, at et krav om at *nedbringe antallet af anbringelser, sammenlægge velfungerende institutioner, beskære specialundervisningen og flytte børn fra dyre anbringelser til billigere* ind i sådan en overskrift.

Jeg har ikke på nogen måde overblik over de kommunale spareplaner på området, men jeg frygter, at det ikke kun er i de to kommuner jeg tilfældigvis lige har været i kontakt med, at denne tendens flourer helt aktuelt. Og vores undersøgelse fra september, som bygger på informationer opsamlet i august måned sidste år, viser desværre også på denne tendens.

Endelig har vi helt for nylig offentliggjort en undersøgelse der viser, at socialrådgiverne fortsat hver især har ansvar for alt, alt for mange sager. Som det vil være de fleste her til stede bekendt, har Dansk socialrådgiverforening anbefalet, at med de krav der er til arbejdet i hver enkelt sag, selvfølgelig navnlig de socialfaglige krav dette arbejde stiller til socialrådgiverne, men også de processuelle krav – altså kravene om undersøgelser, handleplaner, metoder, skriftlighed og tidsfrister – kan en socialrådgiver på fuld tid højest have ansvar for 30-35 familiesager. Vores undersøgelse viser, at der er kommuner der har et sagstal der ligner det vi anbefaler, og at der er andre kommuner, hvor sagstallet er over 50. Det tal dækker over, at der i nogle kommuner er socialrådgivere, som har 60 børnesager, da der jo ofte er mere end et barn i familien, som har brug for støtte. Og det er alt for mange.

Som det fremgår, forholder vores undersøgelser sig mest til vilkårene i kommunernes børn- og ungeforvaltninger, og de er jo ikke de eneste der er med her i dag, så det fokus bliver bredt mere ud senere. Men jeg har lyst til at slå fast, at jeg mener, at det er så utrolig vigtigt at der bliver gjort noget ved disse vilkår. Både fordi de går ud over de børn og familier som har brug for vores indsats, og fordi de skræmmer socialrådgiverne væk. Og hvis ikke vi har forvaltningerne fyldt op med dygtige socialrådgivere, så er det jo, at der foretages forkerte vurderinger, træffes deraf følgende forkerte beslutninger og produceres deraf følgende dårligere liv for de involverede børn og potentielt flere ulykkelige sager der rammer mediefladen, med efterfølgende flere skarpe og restriktive lovforslag og så har vi en rigtig ond spiral som ikke er godt for noget som helst.

Alt dette er der ikke fokus på, når de politiske diskussioner om barnets reform og de medfølgende og sideløbende lovforslag skyller ind over landet. Og de skyller i den grad ind over os; treårige tvangsanbringelser af spædbørn, obligatoriske hjemgivelsesperioder, fastholdelse af anbringelser, forældrepålæg, ungepålæg, sanktion i form af træk i børnechecken og udvidet adgang til tvangsadoption med yderst løst beskrevne forudsætninger – ikke mindst økonomisk.

Som det bemærkes indgår ordet pålæg og tvang ganske meget i de lovforslag, vi netop har haft i høring. Faktisk er det sådan, at vi fra DS' side har fundet det nødvendigt at rejse tvivl om overholdelse af menneskerettighederne og grundlovens bestemmelser i noget af det fremsendte. Ligeledes har vi måttet konstatere, at det er så som så med det videnskabelige belæg for, at de fremsatte forslag har en positiv effekt. De er efter min vurdering i høj grad baseret på politiske holdninger og en noget dominerende trang til at vise politiske muskler og handlekraft og ikke på socialfaglige kundskaber. Det er dybt bekymrende. Ikke mindst fordi tendensen i øjeblikket er, at der ikke lyttes til de indvendinger som sagkundskaben fremfører når forslagene sendes i høring. Det virker sommetider som om, det vigtigste argument er: Fordi vi siger det! Og helt ærligt. Den holder jo ikke engang overfor vores børn!

Jeg frygter, at høringssvarene til de forslag vi lige har haft i høring, også bliver overhørt, så forslagene vedtages fordi der er et næsten urokkeligt flertal for alt, hvad der foreslås, også selv om sagkundskaben – og her tænker jeg altså ikke kun på socialrådgiverne, men også på f.eks. forskere, tidligere anbragte og diverse interesseorganisationer og brugerorganisationer på området, vurderer, at det vil være til skade for i forvejen socialt udsatte børn og familier. F.eks. når vi undrer os over, at der i forslaget om tvangsadoption slet ikke er taget stilling til, hvordan de tvangsadopterede børn skal sikres en kontakt til deres eventuelle biologiske søskende? Det er til at græde over! OG det sætter demokratiet i et noget dunkelt lys, hvis høringssvar i realiteten efterhånden blot er til ære for galleriet, og ikke bliver taget dybt seriøst som de indsigtfulde partsindlæg de meget ofte er.

Også derfor har det givet stor mening for mig i dag at invitere praktikerne til at komme og fortælle om de faktiske forhold i jernindustrien.

Noget af det, der har været politisk ønske om, ikke mindst fra Karen Jespersen, er, at der er mere ensartethed i indsatsen landet over. Jeg har ved flere lejligheder hørt hende sammenligne vores indsats med den, der foregår i sundhedsvæsenet, og ønske sig, at man på samme måde dels kan diagnosticere børn og dels derefter iværksætte de samme tiltag overfor børn med den samme diagnose. Jeg ved at Tine Egelund kommer ind på, hvorfor det ikke giver mening, så det vil jeg overlade til Tine at sige noget mere om. Men jeg har alligevel lyst til at følge tankegangen om en sammenligning med sundhedssystemet lidt;

Min indledning her har vist, at det samlet set kan konstateres, at vilkårene for socialrådgivernes arbejde hænger i laser. Vi har ikke tid til at tale med hverken børn eller forældre, vi har ikke tid til at konferere med de andre fagpersoner som altid også er en del af indsatsen, vi har så mange sager at alt bliver akut og vi bliver syge af stress, vi kan ikke komme igennem med de vurderinger, som vi trods alt dette når frem til, fordi der skal spares og vi kan dermed ikke leve op til servicelovens bestemmelser om at forebygge og løse sociale problemer.

Hvis vi sætter det scenarie op i forhold til netop sundhedsvæsenet, hvor vi jo vel kan regne med, at en blindtarmsbetændelse er en blindtarmsbetændelse, vil det svare til, at vi – efter fem ugers ventetid med tiltagende mavepine, får en tid hos en læge, som ikke har tid til at undersøge os ordentligt, før han indlægger os til observation for blindtarmsbetændelse. Desværre har sygehuset ikke haft tid til at læse indlæggelsesbrevet, så vi bliver henvist til en vagtlæge, som i stedet vurderer, at vi lider af forstoppelse, og derfor udskriver os igen med nogen piller mod det. Samme aften må vi så indlægges akut igen, fordi smerterne er så alvorlige, at ingen tør tage ansvaret for, at vi bliver derhjemme. Nu har man så fundet de papirer frem på sygehuset, som gætter på blindtarmsbetændelse, hvorefter en lægekonference afgør, at det godt kan være at det er det, men da det er et større indgreb med mange involverede både læger og sygeplejersker, narkoseomkostninger og efterfølgende pleje, så beslutter man, at forsøge sig med varme omslag og streng diæt i stedet for. Måske går mavepinen efterfølgende væk, fordi det alligevel ikke var blindtarmsbetændelse, vi havde, måske sprænger blindtarmen, og vi må hasteopereres. Det er der ingen der ved! Men vores oplevelse af tryk-
hed overfor det offentlige sygehusvæsen har lidt ubodelig skade uanset hvad.

Gad vide om der er en eneste politiker, som mener, at det er sådan, vi skal mødes i sundhedssystemet?

Jeg kan godt selv høre, at det er et meget dystert lys jeg kaster over dette dybt nødvendige arbejde. Derfor vil jeg runde af med at sige, at der er mange kommuner, der tager deres ansvar for de socialt udsatte børn og familier dybt seriøst. At der hver eneste dag udføres rigtig godt socialt arbejde med disse børn og familier. Og at arbejdet med at forbedre livsvilkårene for familier og børn i nød nok er krævende, men det er også et af de mest meningsfulde jobs man overhovedet kan tænke sig.

Det er nok også forklaringen på, at så mange har haft lyst til at komme her i dag, og drøfte hvad det er, der skal til, for at vi kan gøre det bedre.

Og med den konstatering hængende i luften, vil jeg igen byde velkommen og igen stille spørgsmålet; Er straf eller omsorg vejen frem, mens jeg giver ordet videre til Tine Egelund, som – udover at være socialrådgiver og anerkendt for sin forskning som programleder på børneområdet på SFI, for kort tid siden er blevet udnævnt til adjungeret professor ved Stockholms universitet. Mig bekendt den første socialrådgiver af slagsen, så til lykke med udnævnelsen Tine og ordet er dit.